Uit Eijsdens Verleden

oktober 2000
nr. 85

Nummer 85, oktober 2000

Colofon

Uit Eijsdens Verleden:
Een uitgave van de Stichting
Eijsdens Verleden

Redactie:
René Huijnen
Trees Jacobs
Willy Jeukens
Jean-Pierre Piters
Guy Schroen

Grafische vormgeving:
Judith Huijnen

Druk:
Imprimerie Wagelmans s.a.
B 4600 Visé

ISSN 0920-3915

Inhoudsopgave

05 Van de redactie

06 Vervaagde grenzen verscherpen
Françoise Jeukens

06 Regionale invloeden

06 Globalisering, Europese integratie en regionale verstedelijking

07 De toekomst

08 25 jaar Stichting Eijsdens Verleden 1975-2000
Henk Boersma

08 1972 en wat eraan vooraf ging

10 1976-1980, de Stichting verwerft een plek in de Eijsdense samenleving

12 1981-1985, op volle kracht vooruit!

17 1986-1990, consolidatie

20 1991-1995

22 1996-2000, met nieuwe energie vooruit

Nummer 85, oktober 2000

Van de redactie

Het jaar 2000 is voor de Stichting Eijsdens Verleden een jubileumjaar: de stichting bestaat 25 jaar. Zij viert dit met een grote fototentoonstelling in oktober, in de raadzaal van het gemeentehuis van Eijsden. Voorafgaande aan die tentoonstelling zijn er in verschillende etalages van winkels verspreid over heel Eijsden kleine "voortentoonstellinkjes". Samen met de overal opgehangen affiches en berichten in de pers, moeten zij het jubileum en de tentoonstelling bekend maken. Daarnaast verschijnt dit jubileumnummer van Uit Eijsdens Verleden en ontvangen de abonnees gratis de nieuwe index op de verschenen nummers UEV 61 tot en met 80, als aanvulling op de index bij de nummers 1 tot en met 60.

Het jubileum heeft de redactie aanleiding gegeven tot bezinning op de voorbije periode. Wat is er allemaal gebeurd in de afgelopen 25 jaar? Waarom werd de stichting opgericht, en hoe en in hoeverre heeft zij haar doelstellingen gerealiseerd? Welke wapenfeiten zijn er te melden? Wie waren de mensen die voor kortere of langere tijd hun bijdrage hebben geleverd? Hoe was de ontwikkeling van Uit Eijsdens Verleden? Allemaal vragen over de geschiedenis van de stichting. Henk Boersma, voorzitter van de stichting, heeft het archief van het bestuur doorgenomen en antwoorden gevonden op deze en vele andere vragen. Zijn bijdrage in dit nummer beschrijft de geschiedenis van 25 jaar Stichting Eijsdens Verleden en geeft een overzicht van de activiteiten die hebben plaatsgevonden. Daaruit blijkt – we zeggen het in alle bescheidenheid– dat er met hulp van de medewerkers en met steun en sympathie van de donateurs veel bereikt is.

Naast vragen over de geschiedenis van de stichting waren er nog andere die de redactie bezighielden. Overal om ons heen zien we dat grenzen wegvallen. We reizen de hele wereld af en maken kennis met andere culturen. We leven in steeds grotere verbanden. Eijsden is geen wereldvreemd, geïsoleerd dorp. We zijn Limburgers, Nederlanders, Europeanen, wereldburgers. Hoe kan dan een zuiver plaatselijke georiënteerde historische vereniging als de onze 25 jaar lang bestaan, groeien en gedragen worden door een steeds groter wordend aantal trouwe donateurs? Waarom groeit de belangstelling voor de plaatselijke geschiedenis juist in een tijd dat de grenzen vervagen? Dit thema wordt aangesneden in het artikel Vervaagde grenzen verscherpen, dat Françoise Jeukens schreef voor dit nummer. Zij is in 1998 afgestudeerd in Cultuur- en Wetenschapsstudies aan de Universiteit Maastricht en heeft zich in haar studie onder andere beziggehouden met vraagstukken van Europese integratie en mondialisering.

In dit jubileumnummer geven we u een overzicht van 25 jaar Stichting Eijsdens Verleden. Daarnaast gaan we in op de vraag of het wel zo vanzelfsprekend is dat onze stichting al zo lang actief is. Gelukkig wordt ze nog steeds zo breed gedragen door de donateurs dat het bestuur en de medewerkers met voldoening de eerste 25 jaar afsluiten en met vertrouwen aan een nieuwe periode van 25 (?) jaar beginnen.

Wij wensen u veel genoegen met deze UEV 85.

Willy Jeukens

Nummer 85, oktober 2000

Vervaagde grenzen verscherpen

De Stichting Eijsdens Verleden heeft in haar 25-jarig bestaan tal van zusterverenigingen zien ontstaan en opbloeien. Alle hebben nagenoeg eenzelfde doel voor ogen, globaal gezegd: het onderzoeken en "levend" houden van de eigen geschiedenis. Is deze "terugkeer naar de regio" geen vreemd verschijnsel in een tijd waarin termen als *globalisering en Europese integratie* hoogtij vieren, zo vraagt men zich binnen de stichting af. Inderdaad betreft het bovenstaande een zeer interessant gegeven waarover zeker het een en ander te schrijven is. Echter, na zorgvuldig onderzoek in verscheidene bibliotheken blijkt er met betrekking tot Eijsden geen relevante literatuur voorhanden te zijn over deze ontwikkeling en helaas ontbreekt de tijd voor verantwoord veldonderzoek.

Wat nu te doen? Een "droog" wetenschappelijk artikel dat geen enkele relatie heeft tot het dorp Eijsden zelf lijkt in een feestelijk jubileumnummer als dit, niet op zijn plaats. Daarom is besloten deze opzet achterwege te laten en het centrale vraagstuk zoveel mogelijk te benaderen vanuit het oogpunt van Eijsden zelf. Aan welke regionale invloeden staat Eijsden bloot; wat is het effect van *Europese integratie en globalisering* op een dorp als Eijsden; en tenslotte, wat is de toekomst van Eijsden? Is er toekomst voor de Stichting Eijsdens Verleden? Grote vragen waarop in de beperkte ruimte van dit stuk zeker geen afdoende antwoord verwacht mag worden. Echter, wellicht dat dit schrijven u als lezer kan aanzetten tot nadenken over uw eigen denkbeelden aangaande Eijsden en zijn plaats in een wereld waarin grenzen steeds verder lijken te vervagen.

Regionale invloeden

Eijsden heeft als zuidelijkste, aan de Maas gelegen handelsdorp van Nederland van oudsher blootgestaan aan invloeden van buitenaf. Eén van de voornaamste daarvan is de beïnvloeding door onze Belgische buren. Zij hebben zich doen gelden door onze hele provincie heen. Het is wel al even geleden, maar er is een tijd geweest waarin de Eijsdenaar naast zijn dialect ook het Frans machtig was. Nu nog wordt het zuiden van Limburg met zijn glooiende heuvels, gezellige terrassen en Bourgondische restaurants boven de grote rivieren beschouwd als een stukje België in Nederland. De Limburger is wat betreft levensattitude dan ook meer verwant aan de Belg dan aan zijn landgenoten van boven de grote rivieren. Voor Eijsden hoeven we alleen maar naar het prachtige kasteel te kijken om het bewijs te zien van een gedeelde geschiedenis.

Als tweede invloed waar men niet omheen kan, dient hier die van de buurdorpen genoemd te worden. Eijsden ligt in een lange rij van dorpen langs de Maas die onderling een sterke uitwisseling hebben. Dit heeft geresulteerd in een reeks dorpen die uiterlijk veel op elkaar lijken. Men kan, soms weliswaar met enige moeite, over de gehele lijn Eijsden - Venlo elkaars dialect verstaan. De bronktraditie ziet men, in verschillende uitvoeringen, in Eijsden, Oost-Maarland, Gronsveld , tot in Scharn toe. Ook op economisch gebied was men van de Maas en dus van elkaar afhankelijk.

Schuiven we een stukje op in het landschap, dan komen we uit bij de "metropool van het zuiden", Maastricht. De invloed van Maastricht op de naastgelegen dorpen, waaronder ook Eijsden, mag overduidelijk zijn. Keek men vroeger vanuit Eijsden voornamelijk naar Luik en Visé voor het laatste nieuws over mode en aanverwante zaken, nu gaat men toch vooral naar Maastricht als men er goed op wil staan. Een groot handelsdorp is Eijsden al lang niet meer. Economisch gezien is het dorp in grote mate afhankelijk van de stad. Maastricht heeft duidelijk een "zuigende" werking op de jeugd van de aangrenzende dorpen. Maar ook is duidelijk dat Eijsden, pittoresk dorpje aan de Maas, een oord is waar het voor de suburbaniserende Maastrichtenaar goed toeven is.

Globalisering, Europese integratie en regionale verstedelijking

In de afgelopen vijfentwintig jaar zijn er in Limburg tientallen stichtingen als Eijsdens Verleden ontsproten aan de geest van actieve dorpsbewoners die het dorpseigene aan het hart gaat. Het lijkt wel alsof steeds meer mensen het contact met het verleden willen vernieuwen. Hiervoor is een aantal mogelijke oorzaken aan te voeren zoals *globalisering, Europese integratie en regionale verstedelijking.*

Door de uitvinding van de auto en later het vliegtuig werd de westerse mens een stuk mobieler. Vergelegen oorden als de Verenigde Staten, Afrika, India en Australië zijn in een fractie van de tijd die het vroeger duurde, te bereiken. Er vinden door de reizigers culturele uitwisselingen plaats die onmiskenbaar hun invloed hebben op de westerse samenleving. Zo kan men heel direct denken aan Amerikaanse invloeden bij de bevrijding van Europa, maar ook aan culinaire invloeden zoals de vele "Chinezen, Indiërs en Turken" waar de Nederlander, in de afgelopen decennia steeds vaker, zijn avondeten haalt. Ontwikkelingen als de telefoon en het laatste decennium natuurlijk het internet hebben dit globaliseringseffect versneld en het verste continent als het ware aan huis gebracht.

Tweeledig gevolg hiervan is dat er enerzijds een grote uitwisseling plaatsvindt, waardoor vooroordelen en onwetendheid letterlijk uit de wereld geholpen kunnen worden. Vaak blijken er immers meer overeenkomsten dan verschillen te zijn. Anderzijds kunnen mensen door de verzakelijking en het gebrek aan een diepgaand intermenselijk contact het gevoel krijgen te verdrinken in een gezichtsloze massa. Naar mijn mening is het onder meer dit laatste wat de mensen er toe aanzet stichtingen op te richten tot behoud van het historisch besef.

Een tweede, zeker in de laatste jaren meer voelbare oorzaak van de zoektocht naar een eigen identiteit, is de Europese integratie. Europa wil graag een rol spelen op het wereldtoneel en dient daartoe zeer vergaand samen te werken en liever nog één te worden. Een eerste aanzet daartoe was, zoals wellicht bekend, de zo jammerlijk mislukte Volkenbond van 1929.[1] Na de Tweede Wereldoorlog zag men in dat men, om zich staande te houden tussen de grootmachten Verenigde Staten en U.S.S.R., nodig moest gaan samenwerken. De weg daar naar toe mag u gevoeglijk bekend zijn.[2] Feitelijk ligt in dat besef de bakermat van de huidige identiteit van Europa. Echter, in hoeverre men mag spreken van een *Europese* identiteit is nog niet duidelijk. Eeuwenlang geconcentreerd op het bestendigen van interne grenzen, kan men binnen Europa niet echt spreken van een gedeelde geschiedenis. Wellicht dat daar, in het voortdurend blootleggen van haar interne tegenstellingen, Europa's werkelijke identiteit ligt.[3] Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Verenigde Staten. Op dit moment zien we dat de Europese Unie krampachtig een Europese burger in het leven tracht te roepen. De economische eenheid, vertegenwoordigd door de met veel bombarie geïntroduceerde Euro, lijkt zonder gevoel van eenheid onder de volkeren niet overeind te kunnen blijven. Men mag rustig concluderen dat er met een Europese munt nog geen Europese ziel is geboren![4] Naast een algemeen besef dat het voor Europa goed zou zijn de samenwerking verregaand door te voeren, ontstaat er meer en meer de behoefte aan een hernieuwd nationalisme (zie de nationalistische gevoelens bij hele scharen voetbalfans[5]), wat zich vervolgens weer verder vertakt in regionalisme.

Een derde mogelijke oorzaak tenslotte voor de opbloei van stichtingen als Eijsdens Verleden zou de regionale verstedelijking kunnen zijn. Zoals reeds eerder besproken heeft een stad als Maastricht op haar randdorpen een zuigende werking. Velen die "buiten" wonen verdienen hun boterham in de stad. Ook de jongeren vinden hun bijbaantjes en vertier vaak in Maastricht zelf. Voor de stad heeft dit een stimulerende werking en zij heeft dan ook de neiging steeds verder uit te dijen en daarmee beetje bij beetje haar buurdorpen "op te slokken" en op te nemen in de massa van de stad. Dit heeft vreemd genoeg op zijn beurt weer een afstotende werking. Bewoners zoeken ontspanning in de eigen dorpsverenigingen die met name in Eijsden weelderig bloeien. Een paar mooie voorbeelden daarvan zijn de harmonieën en voetbalverenigingen. Het bijbaantje zoekt men bij de plaatselijke boer of horeca-gelegenheid. Zo ontspint zich een spel van aantrekken en afstoten. Door terug te grijpen op de eigen geschiedenis zoals Eijsdens Verleden doet, worden mensen weer in contact gebracht met hun eigen, kleine tradities en daarmee scheppen zij een hernieuwde identiteit. Het massificatieproces wordt hiermee weliswaar niet een halt toegeroepen, maar wel vertraagd.

De toekomst

In de voorafgaande pagina's heeft u kunnen zien dat het globaliseringsproces, de Europese integratie en de verstedelijking zowel positieve als negatieve aspecten in zich dragen. Elk proces lokt een tegenreactie uit en zo kan het zijn dat één en hetzelfde proces paradoxaal genoeg zowel een vervagend als een verscherpend effect kan hebben. Naar mijn mening zullen beide effecten zich steeds duidelijker manifesteren in de samenleving, waarbij gewaarschuwd dient te worden voor elke vorm van xenofobie. Immers, het in ere houden van de eigen tradities mag nooit betekenen dat er geen ruimte is voor positieve invloeden van buitenaf.

Men kan zich afvragen wat de nabije toekomst voor Eijsden in petto heeft. Wel, het mag bekend zijn dat er in Maastricht verlangens zijn om Eijsden op middelkorte termijn te annexeren. Waarschijnlijk zal hier niet aan te ontsnappen vallen. Dit betekent echter niet dat daarmee Eijsden zelf verloren zal gaan. Zo kan ik mij geen Eijsden zonder Bronk voorstellen en ook de prachtige monumenten van het dorp zoals natuurlijk het kasteel, maar ook de schitterende panden aan o.a. de Diepstraat en de Kerkstraat of het prachtige Vroenhofplein zullen niet zomaar verdwijnen. Zeker niet wanneer de stichting haar goede werk blijft doen! Ook het Eijsdens dialect ligt onder vuur. Natuurlijk, door nieuwe bewoners, niet geboren in Eijsden, zal de spraak "vervuild" worden. Maar, dit wil wel zeggen dat het een levend dialect is. Een dood dialect wordt immers door niemand meer gesproken. Kortom, ofschoon het tegenstrijdig mag lijken, tradities, gebruiken en dialecten moeten met hun tijd meegaan, anders verworden zij tot vergeten overblijfsels van een tijd die niet meer is.

Tot slot wens ik u veel leesplezier met het hierna volgende artikel, dat in zal gaan op de geschiedenis van de stichting, en wil ik de stichting graag van harte feliciteren en haar een veelvoud van haar huidig bestaansjubileum toewensen!

Françoise Jeukens

1 Caljé, P.A.J. / J.C. den Hollander, 1992. *De nieuwste geschiedenis*, Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht, p. 272.
2 Caljé, P.A.G., *Idem*, voor meer informatie zie pp. 386-388, 495-501.
3 Morin, E., 1991. *Europa denken*, Campus Verslag, p. 128.
4 Caljé, P.A.G., *Idem*, pp. 500-501.
5 Voor geïnteresseerden: P. Sloterdijk, 1994, *Europa, nacht het ooit wakker worden*, Uitgeverij de Arbeiderspers, Amsterdam/ Antwerpen.

Nummer 85, oktober 2000

25 jaar Stichting Eijsdens Verleden 1975-2000

1975 en wat eraan vooraf ging

Omstreeks 1975, het jaar van oprichting van de Stichting Eijsdens Verleden, deden slechts enkele Eijsdenaren onderzoek naar het verleden van Eijsden. Dit bestond uit het vergaren, vastleggen en vervolgens publiceren van gegevens om ze zo ook voor anderen beschikbaar te maken. Natuurlijk waren er wel velen die de Eijsdense historie een warm hart toe droegen en begaan waren met het culturele erfgoed van onze voorouders, maar dan meer als geïnteresseerde toeschouwer. Ook de historici hadden Eijsden nog niet als studieobject ontdekt[1].

De toenmalige burgemeester van Eijsden, de heer H.J.G. Wijnands zag graag een geschiedenis van Eijsden verwezenlijkt naar het voorbeeld van J.M. van de Venne. Deze had in 1957 de Geschiedenis van Heer te boek gesteld, de plaats waar dhr. Wijnands tot in 1970 als gemeentesecretaris werkzaam was[1]. Er bleken evenwel noch een auteur noch voldoende financiën beschikbaar om deze wens te realiseren.

1974, In het Groene Kruisgebouw, Prins Hendrikstraat 21, vonden de bijeenkomsten plaats van de werkgroep Bestudering Geschiedenis van Eijsden, later de Stichting Eijsdens Verleden

De burgemeester ging niet bij de pakken neerzitten en gooide het over een andere boeg. Als een boek niet mogelijk was, zou toch op zijn minst begonnen kunnen worden met het beschrijven van stukken van de historie, die later aaneengeregen zouden kunnen worden. De burgemeester legde vervolgens contact met de rijksarchivaris in Limburg, M.K.J. Smeets, die wel mogelijkheden zag. In zijn archief was de in Eijsden woonachtige heer J.A.D. Eyck, verwoed genealoog en geïnteresseerd in de Eijsdense historie, werkzaam. Aan dhr. Eyck werd nu de opdracht gegeven om een literatuurlijst van werken over de geschiedenis van Eijsden samen te stellen. Al op 6 augustus 1974 werd de literatuurlijst (zie noot 1) door de rijksarchivaris, in aanwezigheid van dhr. Eyck aan het College van Burgemeester en Wethouders van Eijsden aangeboden.

Het was deze bijeenkomst die ertoe leidde, dat op 10 oktober 1974 op het gemeentehuis van Eijsden, opnieuw in het bijzijn van de heren Smeets en Wijnands, de oprichtingsvergadering plaatsvond van de werkgroep "Bestudering Geschiedenis van Eijsden". Zo ging de wens van burgemeester Wijnands in vervulling.

De leden van de werkgroep waren voornamelijk bijeengebracht door dhr. Wijnands, op voorspraak van de heer J. Reintjens, chef afdeling bevolking van de gemeente Eijsden. Het waren mevrouw L.M.A.L. Reintjens-Jacobs, voornamelijk geïnteresseerd in genealogie, mevrouw J.M.C. Theunissen, oud-onderwijzeres en dialectschrijfster, de heer J.J.P. Piters, werkzaam als gerechtssecretaris bij de rechtbank te Maastricht en kenner van de Eijsdense historie en de heer J.Ch.L.G. Warnier ('de sjaolmèèster'), oud-hoofd van de school in Mesch en in Oost-Maarland, de lokale historische vraagbaak. Ook de heren Eyck en Reintjens, van wie de

Nummer 85, oktober 2000

De „Stichting Eysdens verleden" in oprichting

EIJSDEN — Vanavond zal in Eijsden, bij notaris van Hall, de oprichtingsakte getekend worden van de „Stichting Eijsdens Verleden". Deze stichting heeft tot doel „het doen of laten doen van onderzoekingen over de geschiedenis van deze plaats". Geruime tijd geleden is een werkgroep in het leven geroepen die hierover gegevens verzamelt. Om rechtspersoonlijkheid te bezitten is men tot de stichtingsvorm gekomen.

Behalve het verzamelen van historisch-belangrijke gegevens en papieren, schilderingen, tekeningen etc. houdt deze werkgroep zich ook bezig met de gedachte om een streekmuseumpje in te richten waar alle belangrijke vondsten ten toon kunnen worden gesteld.

HUISVESTING

Wat de huisvesting betreft is deze werkgroep voorlopig aangewezen op een ruimte in het gemeentehuis. Momenteel telt de werkgroep vier afdelingen, die zich bezig houden met genealogie, monumenten, het inventariseren en het napluizen van de rijks-, provinciale en gemeentelijke bibliotheken. Het is opvallend, aldus een der leden, hoeveel belangrijk materiaal gevonden wordt in de archieven van Aken, Luik en Nijmegen.

Het Stichtingsbestuur wordt gevormd door de volgende personen. Voorzitter de heer Joseph Warnier, secretaris Huub Boersma, penningmeester Sef Reintjens. Leden van 't bestuur zijn mevrouw L. Reintjens-Jacobs, mejuffrouw Jeanne Theunissen en de heren Jean Piters, J. Eijck, Paul Rutten, Bert Boersma en René Huijnen.

1975. Het Limburgs Dagblad maakt melding van de oprichting van de Stichting Eijsdens Verleden, 15-10-1975. (boven)

1977. De eerste uitgave van Uit Eijsdens Verleden haalt de krant, Limburgs Dagblad, 19-10-1977. (rechts)

Stichting komt met eerste publicatie

„Eijsdens verleden" zoekt onderdak

EIJSDEN – De eerste publicatie van de stichting „Eijsdens verleden" is verschenen. „Uit Eijsdens verleden", de titel van het periodiek, zal eens in de drie maanden worden uitgegeven. De prijs bedraagt vijf gulden.

Het eerste nummer, gedateerd oktober 1977 bevat 24 pagina's die rijkelijk geïllustreerd zijn. Zoals de stichting via een invoegsel ruiterlijk erkent zijn in het eerste nummer enkele onnauwkeurigheden geslopen. Zo wijkt de pagina-aanduiding bij de inhoudsopgave af van de realiteit. Taalkundig lijkt de „eersteling" ook voor verbetering vatbaar.

„Uit Eijsdens verleden" bevat in het eerste nummer een keur van onderwerpen. Na een historisch overzicht van de gemeente Eijsden wordt de lezer via de monumentale boerderij Stigel 2 naar een hartige brok poëzie van Jeanne Theunissen geloodst. De geschiedvorsers kunnen hun hart ophalen aan een kwartierstaat van Henri Jeanne Louis Maria Boersma geboren 15 april 1958 in Eijsden die teruggaat tot 1816. Wie wil weten wie in 1534 pastoor was van de H. Pancratiusparochie te Mesch kan ook bij „Uit Eijsdens verleden" terecht. Onder de kop „Kent u ze nog?" wordt een poging gedaan de identiteit van de personen op twee groepsfoto's te completeren. Het eerste nummer besluit met de historie van twee grafkuisen en enkele archiefstukken. Al met al: een boeiende uitgave van de deze maand twee jaar oude stichting. Het secretariaat is gevestigd aan de Kerkstraat 13 in Eijsden en het redactiecoördinatieadres is Cramignonstraat 27 in Eijsden.

Een woordvoerder van „Eijsdens verleden" laat weten: „We krijgen langzaam maar zeker zoveel archiefmateriaal en kaarten van het kadaster dat we deze moeten gaan onderbrengen in een aparte ruimte. Het zou geweldig zijn als we binnen niet al te lange tijd een eigen behuizing tot onze beschikking kregen".

laatste bijzonder goed thuis was in het gemeentelijke archief, maakten deel uit van de werkgroep.

Kort na de oprichting vond uitbreiding van de werkgroep plaats met een aantal aanzienlijk jongere enthousiastelingen. Het waren de heren R.J.J. Huijnen, notarisklerk, P.J.M. Rutten, fotograaf, R.M.L.W. Boersma, leraar, J.A. Wiersma, leerling-verpleger en H.J.L.M. Boersma, student.

De leden van de werkgroep kwamen regelmatig bij elkaar om onderzoek te verrichten en om gegevens en nieuwe vondsten uit te wisselen. Er werd vergaderd in een van de ruimten van het Groene Kruisgebouw aan de Prins Hendrikstraat. Na korte tijd werden de bijeenkomsten verplaatst naar een van de ruimten in het gemeentehuis, nu Oude Raadhuis, aan de Breusterstraat. Dat was een ideale locatie in verband met de aanwezigheid en beschikbaarheid van het gemeentelijk archief.

Om het geheel een meer officieel karakter te geven en om continuïteit van onderzoek te waarborgen werd besloten over te gaan tot de oprichting van een stichting: de Stichting Eijsdens Verleden. Dit vond plaats op 15 oktober 1975 ten kantore van notaris J.H.M. van Hall, Wilhelminastraat 22 te Eijsden. Alle genoemde leden van de werkgroep waren daarbij aanwezig. Uit hun midden kozen zij als voorzitter dhr. Warnier, als secretaris dhr. Boersma en als penningmeester dhr. Reintjens.

De stichting stelde zich ten doel "het bevorderen van het historisch onderzoek betreffende de gemeente Eijsden, een en ander in de ruimste zin des woords". Ze tracht dit te bereiken "door het doen of laten doen van onderzoekingen en het in huur of eigendom verkrijgen van gebouwen/terreinen/geschriften/kaarten/foto's of andere goederen hierop betrekking hebbende alsmede het voeren van beheer over voormelde goederen".

Op 19 april 2000 werden de statuten enigszins aangepast, waarbij onder Doel tevens werd aangegeven dat onderzoeksresultaten "middels het

uitgeven van een tijdschrift of anderszins" openbaar dienen te worden gemaakt. Het is op deze wijze dat de Stichting Eijsdens Verleden probeert stukken aan te dragen die het schrijven van een volwaardige geschiedenis van Eijsden mogelijk moeten maken.

1976-1980, de Stichting verwerft een plek in de Eijsdense samenleving

Huisvesting

Hiervoor is reeds aangegeven dat de stichting kort na de oprichting haar bijeenkomsten in het gemeentehuis van Eijsden kon houden. De opslag van boeken, tijdschriften, foto's, archiefstukken en ander materiaal vond plaats bij de individuele bestuursleden. Geruime tijd later kreeg de stichting een grote archiefkast ter beschikking in het gemeentehuis, wat de opslag en beschikbaarheid van de bezittingen aanmerkelijk verbeterde. Ook was er een ruimte in de voormalige L.H.N.O. aan de Hubert Smeetstraat voor opslag van materiaal.

Bijna was het gelukt om onderdak te krijgen in een zeer oud vakwerkhuis dat dan tevens als museumruimte gediend zou kunnen hebben. Door de gemeenteraad was namelijk besloten tot afbraak van de boerderij, aan de Stiegel nr. 2 (1975). Door de Vereniging Ambachshoes, vereniging tot behoud van het oude ambacht, was het daarbij vrijkomend 5-gebinten vakwerkhuis, dat uit circa 1600 stamde, op deskundige wijze gesloopt en veiliggesteld voor herbouw elders in Eijsden. Ondanks verwoede pogingen daartoe konden de gemeente, de Vereniging Ambachshoes en de stichting niet tot overeenstemming komen en zou herbouw buiten Eijsden moeten plaatsvinden. De herbouw van het pand vond plaats te Banholt, Bergstraat 16[5].

Opbouw van de collecties

Afgezien van wat inbreng van boeken en foto's van de individuele leden begon de stichting met lege handen. Door de gemeente was eerder een subsidie van 500 gulden verstrekt aan de werkgroep, waarvan het restant was overgedragen aan de stichting. In 1976 ontving de stichting van de gemeente Eijsden een startsubsidie van 1000 gulden. Ook enige giften van anderen verhoogden het startkapitaal. Daarmee konden kantoormaterialen, opbergsystemen, kopieerkosten, vergaderkosten en abonnementen/lidmaatschappen betaald worden.

Werkzaamheden

De werkzaamheden van de bestuursleden waren er vooral op gericht de bestaande literatuur over Eijsden te verzamelen en historisch belangrijke zaken die dreigden te verdwijnen op zijn minst op foto vast te leggen. Ook werd een begin gemaakt met het noteren van bijnamen van Eijsdenaren, de studie van oude panden, het inventariseren van weg- en grafkruisen en het verzamelen en beschrijven van oude foto's en bidprentjes. In samenwerking met het Rijksarchief Limburg te Maastricht werd veel werk verzet om de vele duizenden in Latijn vastgelegde inschrijvingen (ruwweg de periode 1600-1800) in de doop-, trouw- en begraafboeken van de parochie Sint-Martinus, Breust-Eijsden, te ficheren en zo een ingang via een alfabetische klapper mogelijk te maken. Jaren later werd dit doel bereikt, waardoor bijvoorbeeld voor genealogen een mooi hulpmiddel beschikbaar kwam om het onderzoek versneld te kunnen uitvoeren[7].

In 1980 werd een eerste aanzet gegeven om het geschreven Eijsdens dialect te standaardiseren door de spellingsregels op te nemen in een uitgave van Uit Eijsdens Verleden[8].

In 1981 zou de stichting lid worden van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde en meewerken aan het invullen van vragenlijsten over het Eijsdense dialect, een activiteit die tot op heden voortgaat. Van de inzendingen wordt gebruik gemaakt voor het samenstellen van het Woordenboek van de Limburgse Dialecten door de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde, die deel uit maakt van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Ook werd gestart met het afnemen van interviews met Eijsdenaren over hun ervaringen en herinneringen, en het vastleggen daarvan. In een kaartsysteem zijn Eijsdense woorden beschreven.

Belangrijke aanwinsten

- Een kopie van de Burgerlijke Stand van Breust, 1797-1828;
- Minuutplans van de gemeente Eijsden en Mesch 1840;
- Een gedenkboek uitgegeven bij gelegenheid van het 50-jarig ambtsjubileum van J. Partouns bij de Zinkwit, 1920 (geschenk M. van Engelshoven);
- Jaarboeken Rolduc 1921-1963 (geschenk G. Smeets);
- Het gedenkboek 90 jaar Zinkwitindustrie in Nederland, 1870-1960 (geschenk van mevr. A. Reintjens-Debeij);
- Diverse archivalia m.b.t. het Capucijnenklooster Marianhill (geschenk pater Peeters);
- Een bronkfilm uit ca. 1935;
- Een groot aantal archivalia en foto's m.b.t. de Eijsdense Capucijnen (afkomstig van de congregatie te Parijs);
- De Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en Kunst, deel 5, De Provincie Limburg, van Mares en van Agt;
- Ste. Cécile, De rode draad, van J. van Lieshout, Eijsden, 1980 m.m.v. de Stichting Eijsdens Verleden, ontvangen van bestuur Koninklijke Harmonie Ste Cécile;

Nummer 85, oktober 2000

„Eèsjde"

De eerste uitgave van „Uit Eijsdens Verleden" (zie ook elders op deze pagina) bevat een gedicht van mevrouw Jeanne Theunissen, medeoprichtster van de stichting Eijsdens Verleden. Het gedicht, getiteld „Mien Eèsjde", zullen we deze week in vier gedeelten onder uw aandacht brengen.

„Tunge wüch oonreet dat es de Paesklokke luie,
't Dèk sjuus is of Eèsjde ien de bleuj baw verdrinkt?
En heb d'r noets, zoe umtrintjt dat boere geun huie,
Gehuurd wie de liewerrek boeëve de knuuvelkes zingt?
En begint 't uuch, – baank nao de Pinkzjte –, aoch zoe ie kloetse,
Dao binne? Veult Gier Uuch daan oach zoe werrem en zoe joonk,
Es de manslui geun verve en de vrollui geun poetse,
Es d'n tied dao is vaan oos Eèsjdese Broonk? ...
Eèsjde, es te nieks hèjs vaan al d'n plèzeerkes,
Geng kèèremes, gèe rejje, joa, geng erremente,
Geng baln, geng konzèère, geng vlaoje, geng beerkes,
Alleng mer Broonk-Zongdeg pos 'n oor of tuie"

1977. Het gedicht van Jeanne Theunissen, "Eèsjde", verscheen in de eerste uitgave van Uit Eijsdens Verleden en werd naar aanleiding daarvan ook in de krant gepubliceerd, Limburgs Dagblad, 19-10-1077.

- Het Hannibalspiel, van J. van Lieshout, Bussum, 1980, m.m.v. de Stichting Eijsdens Verleden;
- Cramignon, werkstuk van mevr. L. Koerselman, 1980.

Uit Eijsdens Verleden

Van meet af aan werd gewerkt aan het idee om onderzoeksresultaten te publiceren. Het was dhr. D. Eyck die als gangmaker in deze gold. Eerst werd gesproken van "een blaadje", maar gaandeweg, toen de contouren duidelijker werden, werd het opgewaardeerd tot "een boekje". Er waren nauwelijks voorbeelden voorhanden, en ervaring met dit fenomeen was ook niet in huis, zodat nagenoeg volledig op eigen koers gevaren moest worden. Kopij was inmiddels voldoende beschikbaar, maar het omtoveren tot een uitgave zou nog heel wat hoofdbrekens kosten. De heer R. Huijnen fungeerde als redactiecoördinator. De eerste uitgave werd door drukkerij Comar te Margraten gedrukt. In de eerste week van oktober 1977 kwam het eerste nummer van Uit Eijsdens Verleden beschikbaar. Het was een gevarieerd nummer waarin alle disciplines waaraan gewerkt werd aan de orde kwamen.

Dit eerste "boekje" was voor het bestuur een mijlpaal. De oplage van 300 exemplaren was in een mum van tijd uitverkocht. Er moest tot vijfmaal, in totaal 900 exemplaren, worden bijgedrukt, om aan de vraag te kunnen voldoen, zodat de totale oplage opliep tot 1200 exemplaren, een niet te verwaarlozen oplage voor een lokaal historisch tijdschrift. Later werd het aantal exemplaren per nummer 800. Het boekje was op diverse adressen in Eijsden verkrijgbaar. Begunstigers van de stichting zouden Uit Eijsdens Verleden als tegenprestatie ontvangen. Door een voortdurende groei van het aantal begunstigers wist het bestuur tot en met 2000 het minimaal te storten bedrag op 25 gulden te houden. Bijdragen en kosten bleven in evenwicht. In januari 1978 verscheen het tweede nummer van Uit Eijsdens Verleden. Ook nu weer veel lof. Daarmee was de toon gezet voor een reeks boekjes met tal van wetenswaardigheden over de Eijsdense historie.

Met ingang van nummer 10 (1980) werd het drukwerk verzorgd door Drukkerij Piters, exploitant de heer. J. Spons, te Eijsden. Van toen af werd de tekst gezet in twee kolommen in plaats van de gebruikelijke volle regels over de hele pagina. Het waren Eguide Rutten en Peter Hertoghs die de redactie dienaangaande en andere zaken betreffende de lay-out geadviseerd hebben. Dhr. Spons bleef Uit Eijsdens Verleden verzorgen tot en met nummer 45 (1989).

Interactie met het Gemeentebestuur van Eijsden

Van meet af aan heeft de stichting een goede band met het gemeentebestuur onderhouden. De gemeente bleek steeds genegen de wensen van de stichting ten aanzien van huisvesting en toegankelijkheid van archieven te respecteren en ook voor het verkrijgen van subsidies vond de stichting veelal een gewillig oor. De stichting was de gemeente dan weer vaak van dienst, bijvoorbeeld bij straatnaamgeving, het aanwijzen van locaties voor het herplaatsen van waterpompen, het doen van genealogisch onderzoek en de afhandeling van vragen betreffende de historie van Eijsden. Natuurlijk was de stichting regelmatig de kritische toeschouwer wanneer cultureel erfgoed in het geding kwam. Zo bijvoorbeeld bij de restauratie van een unieke topografische kaart van Eijsden uit 1804, die dreigde verloren te gaan als gevolg van slecht onderhoud en opslag. De betreffende kaart, "Plan Géometrique de la Commune de Eysden 1804", werd in 1979 tussen poetsmaterialen aangetroffen in de gemeentelijke archiefbewaarplaats. Door restauratie door medewerkers van het restauratieatelier verbonden aan het Rijksarchief in Limburg (1983) kon de kaart voor het nageslacht behouden blijven. Een subsidie van de gemeente maakte dat mogelijk[3].

Contacten met derden

De eerste contacten met andere stichtingen en instellingen en een lidmaatschap daarvan, betroffen het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (1976) en het Sociaal Historisch Centrum (1977). Snel zouden andere volgen. Hiervoor is reeds gewezen op de samenwerking met het Rijksarchief Limburg te Maastricht.

Ook kreeg de samenwerking met andere verenigingen gestalte. Bij gelegenheid van het eerste Eijsdense Boekenbal in 1979 (zaal KOH) werd samen met de in 1978 opgerichte Stichting Kaomptloore het door Jeng Theunissen geschreven verhaal Soeur Petiteke vertaald in het Eijsdens en in de reeks Uit Eijsdens Verleden uitgegeven[4]. In samenwerking met de Stichting Werkgroep Geschiedenis Arbeidersbeweging Limburg werd in 1980 een fototentoonstelling en

Nummer 85, oktober 2000

1980. Het affiche van de tentoonstelling die de Stichting Eijsden Verleden in samenwerking met de Stichting G.A.L. organiseerde over de Zinkwitstaking in 1919. De tentoonstelling en het bijbehorende boekje (UEV nummer 9, maart 1980) kregen veel belangstelling en waardering.

expositie ingericht in de aula van de voormalige LHNO in het Ursulinenklooster, over de Zinkwitstaking in Eijsden in 1919, onder de titel "Een dorp staakt, Eijsden 1919". Een uitgave van Uit Eijsdens Verleden completeerde het geheel".

In 1980 werd in Gronsveld de zustervereniging Grueles opgericht. Het onderzoeksterrein van deze heemkundevereniging is Gronsveld en Rijckholt. De contacten tussen Eijsdens Verleden en Grueles zijn hartelijk.

Bestuurlijke aangelegenheden

1977: uitbreiding bestuur met de heer H.J.M.M. van Hall.
1978: overlijden van medeoprichter, bestuurslid en penningmeester de heer J. Reintjens[16].
1979: uitbreiding bestuur met de heer W.F.M. Jeukens.
1980: uitbreiding bestuur met mevr. J. Henquet.

Het eerste lustrum een feit

In oktober 1980 vierde de stichting met gepaste trots haar eerste lustrum. Begonnen als werkgroep en voortgezet als stichting wist zij zich binnen vijf jaar als volwaardig lid van de Eijsdense gemeenschap te presenteren. Een mooi resultaat. De bestuursleden vierden de mijlpaal met een diner (voor eigen rekening!) in bistro "De Keijzer" in Gronsveld.

1981-1985, op volle kracht vooruit!

Huisstijl Stichting Eijsdens Verleden
In 1981 werd het door Eguide Rutten voor de stichting ontworpen logo in gebruik genomen. Tot op heden wordt alle drukwerk van de Stichting Eijsdens Verleden van dit "oog", ziende op verleden en toekomst, voorzien. Een andere uitleg voor dit fraai vormgegeven beeldmerk is overigens mogelijk.

Huisvesting

Toen in 1973 de laatste drie zusters Ursulinen Eijsden verlieten, kwam meteen de vraag aan de orde wat er met het immense kloostergebouwencomplex aan de Breusterstraat moest geschieden. Sloop werd overwogen. Uiteindelijk, mede door verzet vanuit de bevolking, werd besloten om het geheel, na gedeeltelijk sloop, verbouwing en restauratie in te richten als bestuurlijk en sociaal-cultureel centrum van Eijsden. Ook de stichting werd als cultureel gezien en kreeg drie kelderruimten tot haar beschikking. In een eerder stadium was tevergeefs geprobeerd om samen met de Stichting Grueles een aantal ruimten te krijgen en er eventueel een streekmuseum in op te richten.

In oktober 1983 werd het complex officieus (de officiële ingebruikname vond plaats op 22 juni 1984 en werd verricht door H.K.H. Prinses Margriet) ingebruikgenomen. Korte tijd daarna kon ook de stichting haar intrek nemen.

Het oude raadszaalmeubilair diende vanaf toen als "pluche" voor het bestuur van de stichting! Ook kreeg de stichting enige kasten en ander meubilair uit de boedel van het oude gemeentehuis. Tot op heden is de Stichting in het Ursulinencomplex gehuisvest[1].

Ook is vermeldenswaardig dat per 1 januari 1982 de gemeente Eijsden als gevolg van de gemeentelijke herindeling werd samengevoegd met een gedeelte van de gemeente Gronsveld en verder ging onder de oude benaming Eijsden. De stichting werd, evenals Grueles, nauw betrokken bij de discussie over het ontwerp van een nieuw gemeentewapen. Op historische gronden was het wenselijk de rijksadelaar in het wapen op te nemen, wat in een eerste ontwerp achterwege was gelaten. Tot het laatst hebben beide stichtingen daarover correspondentie gevoerd met de gemeente. Uiteindelijk werd het dringende advies om opname van de adelaar overgenomen. Ook de Hoge Raad van Adel kon zich daar in vinden. Het nieuwe wapen werd per KB. van 16 juli 1983 nr. 4. verleend aan de gemeente Eijsden[2]. Korte tijd later werden door beide stichtingen, op verzoek van de gemeente, adviezen verstrekt voor een nieuwe gemeentevlag.

Uitbreiding organisatie

Om de toenemende werkdruk (toen al!) te verlichten en de werkzaamheden meer gestructureerd aan te pakken werden diverse werkgroepen opgericht. Er werd vrij ambitieus gestart met onder andere de werkgroepen Redactie Uit Eijsdens Verleden, Dialect, Oude gewoonten, gebruiken en taaluitdrukkingen, Genealogie, Wegkruisen en Fotoarchief. Vele niet-bestuursleden zouden voor kortere of langere tijd zitting nemen in een of meerdere werkgroepen.

De leden van de werkgroepen kwamen regelmatig bij elkaar. Hiermee is aangegeven dat de Eijsdenaren de weg naar de stichting hadden gevonden. Dat blijkt ook wel uit het geweldig grote aanbod van foto's, filmmateriaal, krantenknipsels, bidprentjes en verenigingsarchieven die werden geschonken of voor bewaring werden aangeboden. Nog steeds worden dergelijke zaken aan de stichting ter beschikking gesteld, wat bijzonder op prijs wordt gesteld.

Belangrijke aanwinsten

- Een kasboek van de Sint Vincentiusvereniging (kopie)(1981);
- Een notulenboek van de Schutterij van Oost (nu: Oost-Maarland)(kopie)(geschenk bestuur);
- Een fotoboek. Eijsden anno 1975, samengesteld en geschonken door H. Mertens (1982);
- Een groot aantal archivalia betreffende de zusters Ursulinen (afkomstig Malden, 1983);
- Ursulinencomplex Eijsden, uitgave van de gemeente Eijsden, Eijsden (1984) (m.m.v. de Stichting Eijsdens Verleden);
- Inventaris der archieven van de parochie St.-Martinus te Breust-Eijsden, van C.H.J. Tubée (Weert, 1984);
- Stichting Openbare Bibliotheek Eijsden: "nne koëmel vòòl ... Eësjdener en Groëselder Klumpkes" (dialectbundel) (1984).

1985. De Stichting Eijsdens Verleden deed verschillende keren (voor het eerst in 1983) mee aan de Diepstraatfeesten om het werk van de stichting te promoten. Hier "bemensen" twee medewerksters de stand van de stichting, Ria Huijnen, links op de foto, en Thérèse Vranken-Theelen, rechts. De foto is van de Diepstraatfeesten van 27 en 28 juli 1985.

Af en toe werden archieven aangeboden, zoals het Parochiearchief Sint-Martinus, Breust-Eijsden, die, door hun omvang en de deskundigheid die nodig is om de toegankelijkheid te waarborgen, beter ondergebracht konden worden bij de Gemeentelijke Archiefdienst (Stadsarchief) van Maastricht. Daar zijn ze ter inzage beschikbaar.

Uit Eijsdens Verleden

Vanaf nummer 23-24 werd de lay-out van Uit Eijsdens Verleden, die voorheen door bestuursleden werd verzorgd, in handen gegeven van Louis Jonkers uit Heer, die ook beroepshalve met deze werkzaamheden vertrouwd was.

Het tijdschrift werd door hem in een geheel nieuw jasje gestoken: het vertrouwde bruin veranderde in heldere zwart-wit contrasten.

Er verschenen in deze periode meerdere bijzondere nummers. Op verzoek van de gemeente werd een eerder (1975) door kapelaan J. Hegtermans in stencil uitgegeven boekje over de fameuze bronk van Eijsden, na uitgebreide herziening en voorzien van overvloedig fotomateriaal, in de reeks Uit Eijsdens Verleden opgenomen. In samenwerking met de Stichting Koamptloore vond tijdens een zeer geanimeerde tweedaagse festiviteit in zaal Vranken aan de Kerkstraat de presentatie plaats op 13 en 14 juni 1981 onder het motto "uëver de Broenk gekald". De oplage van dit "Broenk ien Eësjde"-nummer bedroeg 1250 exemplaren[13].

Bijzonder was ook de uitgave van een dubbelnummer over de Eijsdense kunstschilder Petrus Wolfs (1902-1982). Het gedeeltelijk in kleur uitgevoerde boekje werd op 16 december 1983 aan zijn zus Mevr. J. Wolfs in zaal Tossings-Haenen te Breust aangeboden[14].

In 1983 begon de artikelenreeks Kroniek van Eijsden. Het eerst beschreven jaar is 1972. In 2000 verscheen de Kroniek over 1988[15].

Een andere uitgave van de stichting Op het 110-jarig bestaansfeest van de Koninklijke Oude Harmonie (1984) was de stichting met een stand vertegenwoordigd. Speciaal voor deze gelegenheid werd een 12-tal oude ansichtkaarten in herdruk genomen en in setjes van 6 kaarten, 2 verschillende series, verkocht.

Werkzaamheden

In het algemeen kwamen de bestuursleden op woensdagavond bij elkaar in het gemeentehuis om gezamenlijk onderzoek te verrichten. Noeste handarbeid, waarbij de gegevensverwerking met kaartjes, pen en papier plaatsvond. Alle correspondentie, schrijfwerkzaamheden en redactiewerkzaamheden werd met een typemachine verricht. Het vermenigvuldigen van folders, voorbeeldvellen en invulformulieren geschiedde met de beruchte stencilmachine: zwarte handen, hemd en pantalon... en matig resultaat! Pas in 1982 kwam daar verandering in. Door een subsidie van het Provinciaal Comité voor de Zomerpostzegels van 2500 gulden kon een elektrische schrijfmachine worden gekocht voor de prijs van een hedendaagse computer: fl. 2623,50! Dat was een hele vooruitgang[16].

Het merendeel van de beschikbare tijd werd gebruikt voor het schrijven en uitgeven van Uit Eijsdens Verleden. Daarnaast werd veel tijd besteed aan straatnaamgeving (uitbreiding in Oost, Poelveld, woonwagenlocatie, Treffersteeg, Breusterhof, Kerkpad, Heiweg, etc.).

De Eijsdense verenigingen wisten ook de weg naar de stichting te vinden voor informatie voor het samenstellen van gedenkboekjes bij gelegenheid van bestaansjubilea. Voor zover mogelijk werkte de stichting mee, zo bijvoorbeeld voor de Jonkheid van Oost (1982). Andere boden het materiaal aan voor publicatie. Een voorbeeld daarvan is Scouting St.-Paulusgroep Eijsden die in 1983 haar 50-jarig bestaan vierde[17]. Maar ook de samensteller van de Gemeentegids kon op de stichting rekenen, voor het eerst in 1981.

1981. De aankondiging van de festiviteiten onder de titel Uëver de Broenk gekald. Bij deze gelegenheid werd een van de toppers uit de serie Uit Eijsdens Verleden gepresenteerd. De brochure geeft in 68 pagina's veel informatie over de Eijsdens Bronktradities. Het is rijk voorzien van foto's. (UEV 13-14, juni 1981, Broenk ien Eesjde).

1984. Onthulling van het bevrijdingsmonument te Mesch op 12 september 1984, door de heer Bouwens (links), burgemeester van Eijsden en de heer Warnier, hoofd van de school in Mesch. Op de gedenksteen staat de tekst: "Wereldoorlog 1940-1945. Hier –in Mesch (gem. Eijsden)– begon de bevrijding van Nederland door de Geallieerden. Manschappen van de 30ste Amerikaanse Infanterie-Divisie, bijgenaamd de Old Hickory, overschrijden nabij dit gedenkteken op 12 september 1944 om 10.00 uur v.m. de Nederlands-Belgische grens. Zij zijn daardoor de eerste geallieerden die voet zetten op Nederlandse bodem."

En verder...

Bij gelegenheid van een tentoonstelling over onze wereldberoemde plaatsgenoot Eugène Dubois (1858-1940) in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht, juli 1982 - mei 1983, verzorgde de stichting een inleiding en een artikel over Dubois' wederwaardigheden in Eijsden[iv]. Op 15 oktober 1983 was de stichting present op de Culturele Dag te Eijsden. Het laatste weekend van juli in 1983 nam de stichting voor het eerst deel aan de Diepstraatfeesten om de stichting te promoten en contribuanten te werven. Tot en met het jaar 1989 werd hieraan deelgenomen.

Op initiatief van de stichting werd in Mesch op 12 september 1984 een gedenkteken geplaatst waar de bevrijders, 40 jaar eerder, Nederland binnentrokken. Hoewel militaire logboeken daar duidelijk over zijn, blijven tot op heden andere plaatsen de eer van eerst bevrijde gemeente opeisen[v].

1984. De onthulling van het monument werd opgeluisterd door muziek en toespraken. Mevrouw Josette Henquet las een gedicht (linker foto) en de heer Warnier, hoofd van de school, en schrijver van een artikel over de bevrijding van Eijsden in UEV nummer 27-28, 1984, hield een toespraak. Beiden waren bestuurslid van de Stichting EijsdensVerleden.

1984. Mya Brenneraedts, medewerkster van de Stichting Eijsdens Verleden, biedt haar boek Breve aon Mène, vertellingen uit Eijsden, aan. Het eerste exemplaar is voor Mène, mevrouw M. Warnier-Puts (links op de bovenste foto), het tweede voor de heer Bouwens, burgemeester van Eijsden.

Ludiek was de presentatie van het dialectboek Breve aon Mène, (Vertellingen uit Eijsden) van medewerkster Mya (Maas) Brennenraedts, verschenen in de Veldekereeks (nr. 2). Het eerste exemplaar daarvan werd op 20 oktober 1984 door de stichting in ontvangst genomen.

Bestuurlijke aangelegenheden

1981: overlijden van medeoprichter, bestuurslid en penningmeester de heer. J.P.P. Piters[9].
1982: uitbreiding bestuur met de heer H.J.G. Wijnands.
1982: medeoprichter en bestuurslid de heer J.A. Wiersma bedankt.
1982: De heer J. Warnier bedankt als voorzitter en wordt opgevolgd door de heer R.J. Huijnen.
1983: uitbreiding bestuur met de heer P. Paquay.
1983: de bestuursleden de heer D. Eyck en mevrouw. J. Theunissen, beiden oprichters, worden benoemd tot erebestuursleden.
1984: overlijden van medeoprichtster en erebestuurslid mevrouw J. Theunissen[10].
1985: de heer P. Paquay bedankt als bestuurslid.

Tweede Lustrum

Bij gelegenheid van het 10-jarig bestaan werd op 20 oktober 1985 in de kelder van het gemeentehuis een fototentoonstelling ingericht, die een beeld gaf van het materiaal dat in de voorbije 10 jaar door de stichting bijeen was gebracht. De tentoonstelling kreeg een goed onthaal en was weer aanleiding voor de verwerving van nieuw materiaal. Bestuur en medewerkers genoten daags ervoor van een oriëntatiewandeling door Eijsden gevolgd door een koffietafel.

1987. De werkgroep Veldkruisen houdt zich vanaf 1987 bezig met het inventariseren, beschrijven, herstellen, herplaatsen en onderhouden van wegkruisen. Enkele beschrijvingen van wegkruisen zijn al in UEV gepubliceerd, andere zullen volgen. Op de foto zien we Bèr Pachen (links) en Harry Feijs bezig met het herplaatsen van een veldkruis in Mesch.

1986-1990, consolidatie

Huisvesting

De in de kelder van het gemeentehuis beschikbare ruimten werden voortdurend aangepast en verfraaid om aan de behoeften te voldoen. Maar kastruimte bleef een zorgenkind. Gelukkig wist de stichting, door tussenkomst van de secretaris, de hand te leggen op een groot aantal rekken die bij het Sociaal Historisch Centrum te Maastricht overtollig waren geworden (1988).

Nieuwe werkgroepen

Er werd een nieuwe werkgroep opgericht: de werkgroep Veldkruisen (eerder: Wegkruisen). Van meet af aan is deze werkgroep voortvarend te werk gegaan om wegkruisen te herstellen, te herplaatsen en zelfs nieuwe te plaatsen. Door de gemeente werd daarvoor een startsubsidie van 450 gulden beschikbaar gesteld in1987 en sedert 1988 jaarlijks een subsidie van 250 gulden tot en met 1997. De kosten van onderhoud werden daarna uit eigen middelen betaald. Nu, in 2000, verkeren de Eijsdense wegkruisen in een goede staat van onderhoud. Het wegkruis te Mesch op de hoek Klokkestraat/ Langstraat is daar een mooi voorbeeld van[22].

Reeds in 1954 was door het Bisdom Roermond de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg opgericht om de contacten tussen de verschillende werkgroepen in Limburg te verstevigen en om historische gegevens met betrekking tot wegkruisen en kapellen te verzamelen. In een sedert 1992 verschijnende Nieuwsbrief worden ontwikkelingen vastgelegd.

Ook werd een werkgroep Archeologie in het leven geroepen. Deze was noodzakelijk gezien de vele plaatsen in Eijsden, waar gegraven werd en mogelijk belangrijk materiaal in de bodem zou kunnen zitten. Locaties die nader onderzocht werden waren Mesch, de voormalige theetuin aan het einde van de Diepstraat en de Capucijnenstraat[23]. Stukken aardewerk en ander materiaal werden overgedragen aan de stichting.

Een werkgroep Limburger Koerier zou zich met name richten op het verzamelen, beheren en publiceren van oude krantenartikelen over Eijsden en omgeving.

Medewerkers en bestuursleden kwamen regelmatig in vergadering bijeen om voortgang en plannen te bespreken. In 1989 werd het werkgroepenstelsel onder de loep genomen. Het bleek toch moeilijk te zijn voor het bestuur om leiding te geven aan de vele groepen. Bij gebrek aan voldoende bestuursleden kwam het stelsel danig in de knoei en kwamen de activiteiten voor een groot deel tot stilstand. Alleen de werkgroepen Redactie, Wegkruisen, Foto, Genealogie en Limburger Koerier bleken uiteindelijk levensvatbaar. De werkgroep Redactie was inmiddels zo verweven met Eijsdens Verleden dat niet meer van een werkgroep werd gesproken, alhoewel er bij voortduring zeer hard wordt gewerkt!

Collectievorming

Er werd een begin gemaakt met het toegankelijker maken van de omvangrijke foto- en negatievencollectie. Met trefwoorden (descriptor) op fiches werden ingangen gemaakt, zodat het terugvinden van personen en zaken vergemakkelijkt werd. Ten behoeve van een snelle reproductie van aangeboden materiaal werd een reprotoestel aangeschaft (1987). Het bleek ook noodzakelijk om een computer te verwerven, om een snelle en eenduidige opslag van gegevens mogelijk te maken. Een overtollig exemplaar van de gemeente Eijsden kon daar goed in voorzien (1989). Het gebruik van de computer verlichtte ook enigszins de redactiewerkzaamheden.

Inmiddels was de collectie tijdschriften voortkomende uit abonnementen en ruilabonnementen qua omvang zo groot dat met het inbinden kon worden begonnen (1987). Vanwege de prijs werd een aantal tijdschriften slechts in cassetteboxen opgeborgen.

Belangrijke aanwinsten

- Boeken van de jonkheid van Eijsden (1948-1984) en jonkheidsvlag uit 1906 (bruikleen bestuur 1986)[20];
- J.L.H. Hartmann, De reconstructie van een middeleeuws landschap. Nederzettingsgeschiedenis en instellingen van de heerlijkheden Eijsden en Breust bij Maastricht (10e-19e eeuw), (proefschrift)(1986);
- H. van Hall, Eijsden, een vrijheid? (scriptie)(1986);
- Een enorme collectie stukken m.b.t. de Eijsdense brandweer (1805-1988), verzameld door mevr. M. van der Cruijs-Gilissen (1989);
- Gebundelde inventarissen der archieven van het kanton Eijsden 1795-1800, Breust, Eijsden en Oost 1800-1828 etc., idem Eijsden 1828-1933 (1938) en idem Mesch 1772-1942 (1989)[21];
- Notulenboeken van de Jonge Boeren- en Tuindersbond van Eijsden (1935-1985)(bruikleen bestuur)(1989);
- Collectie krantenknipsels (geschonken door mevr. R. Huijnen);
- Archief van de jonkheid van Caestert (bruikleen bestuur 1989)[22].

Uit Eijsdens Verleden

Om de werkzaamheden van de redactie te vergemakkelijken werd een fotolichtbak aangeschaft voor de opmaak van Uit Eijsdens Verleden (1988). Het maken van de lay-out was nog steeds een handmatige bezigheid: knippen en plakken, meten en passen.

Met ingang van Uit Eijsdens Verleden nr. 45 (1989) werd de lay-out verzorgd door Mevrouw J. Henquet, bestuurslid, die in de geest van haar voorganger, Louis Jonkers, voortwerkte. Haar opvolger, de heer T. Brenders, grafisch ontwerper, koos een geheel nieuw concept, zowel qua lettertype als vormgeving voor Uit Eijsdens Verleden, te beginnen met dubbelnummer 51-52 (1990). Hij bleef de lay-out verzorgen tot en met nummer 70 (1995).

Met ingang van het dubbelnummer 46-47 werd het drukken van Uit Eijsdens Verleden verzorgd door Imprimeries Wagelmans s.a. te Visé. Tot op heden is dat het geval.

1990. Een van de grotere projecten die de Stichting Eijsdens Verleden ondernam, was de uitgave van het boek Watermolens in Eijsden, Momentopnamen uit hun geschiedenis. Met veel geduld en toewijding maakte de redactie van het door M. Meerman aangeboden manuscript een mooie uitgave over de Eijsdense watermolens op de Voer.

In 1986 werd de vierdelige artikelenreeks rondom de spoorlijn Luik-Maastricht afgerond[23]. Met ingang van Uit Eijsdens Verleden nummer 42 (1988) werd gestart met de publicatie van interessante krantenartikeltjes uit De Limburger Courier vanaf 1870.

Andere uitgaven van de stichting

Eind 1988 werd de Stichting een omvangrijk manuscript aangeboden door de in Kerkrade woonachtige Limburgse molendeskundige M. Meerman (1921-1991). In de loop van enige jaren had hij een enorme hoeveelheid gegevens verzameld van o.a. de watermolens op de Voer. In 1990 werd dit materiaal als boek uitgegeven onder de titel Watermolens in Eijsden, Momentopnamen uit hun geschiedenis. Het boek werd in een oplage van 1000 exemplaren gedrukt. Uitgave was mogelijk door subsidies van het Anjerfonds Limburg en de gemeente Eijsden. Op 12 mei 1990, Nationale Molendag, vond de presentatie plaats ten gemeentehuize. Eerste exemplaren werden overhandigd aan burgemeester en auteur[24].

Contacten

Samen met de Stichting Grueles werd eind 1985 en begin 1986 een cursus genealogie in de gemeente Eijsden georganiseerd. De cursus werd gegeven door de heer R. de la Haye, archivaris bij het Rijksarchief Limburg te Maastricht. Het succes leidde ertoe dat de cursus op meerdere plaatsen kon worden gegeven. Uiteindelijk resulteerde dit in een geschreven handleiding in boekvorm[25].

Van andere aard was de eerste samenwerking met de Stichting Petrus Wolfs. Deze stichting werd in april 1986 opgericht en stelde zich onder andere ten doel om de in 1963 door Petrus Wolfs geschilderde kruisweg, die door eigenaar Dobbelstein in bruikleen was gegeven aan de H. Johannes de Doperkerk in Eygelshoven, naar Eijsden terug te halen. Het idee was om bedrijven aan te schrijven voor een financiële bijdrage onder toezending van het Petrus Wolfs-nummer van Uit Eijsdens Verleden (nr. 23-24 uit 1983). De Stichting Eijsdens Verleden stelde daartoe 50 exemplaren van het

betreffende dubbelnummer beschikbaar voor het symbolische bedrag van 1 gulden. Met Pasen 1987 kon de kruisweg in bruikleen worden gegeven aan de pastoor van de parochie Maria ten Hemelopneming in Mariadorp. De stichting Petrus Wolfs bleef eigenaresse. Nog vele malen zou een intensieve samenwerking tussen beide stichtingen tot mooie resultaten leiden.

Overige werkzaamheden

Op 5 en 6 februari 1987 werd een fototentoonstelling ingericht in het bejaardenverzorgingstehuis De Bron ter ere van hun 10-jarig bestaan. In de Bibliotheekweek van 24 tot en met 28 april 1989 werd een minifototentoonstelling ingericht in de Eijsdense bibliotheek. In 1989 werd medewerking verleend aan een 19de-eeuwse architectuurtentoonstelling te Voeren (B).

Bestuurlijke aangelegenheden

1985: uitbreiding bestuur met mevrouw M. Wijnands-van Someren.
1989: de heer P.J.M. Rutten, medeoprichter en bestuurslid, bedankt als bestuurslid.
1990: uitbreiding bestuur met mevr. C. Frijns-Warnaar.

Twaalf-en-een-half-jaar Stichting Eijsdens Verleden

Bij gelegenheid van deze mijlpaal werd in de raadszaal in het gemeentehuis van Eijsden van 16 tot en met 24 april 1988 een tentoonstelling van Eijsdense ansichtkaarten georganiseerd onder de titel Van briefkaart tot ansichtkaart (1871-1950). Een nummer van Uit Eijsdens Verleden fungeerde als catalogus[3].

Nog een tweetal verenigingen

Historisch onderzoek door lokale liefhebbers van huis en haard bleef in onze directe omgeving niet beperkt tot de Stichting Eijsdens Verleden en Grueles. Zo werd in 1987 de Heemkundevereniging Sint Geertruid/ Margraten opgericht en in 1989 de Stichting Heem en Groen in Noorbeek. Met de Heemkundevereniging van Sint Geertruid/Margraten kwam het incidenteel tot samenwerking, maar de historie, van na 1828, liep teveel uiteen om nadrukkelijker samenwerkingsverbanden te onderhouden.

1988. Van 16 tot en met 24 april 1988 liep in de raadzaal van de gemeente Eijsden de succesvolle tentoonstelling Van briefkaart tot ansichtkaart waarop een groot aantal ansichtkaarten met Eijsden als onderwerp werden geëxposeerd. De bovenste foto laat het affiche van de tentoonstelling zien; de foto's in het midden en beneden tonen momenten uit de voorbereidingen in de raadzaal (midden links) en in de ruimte van de Stichting Eijsdens Verleden. Op de foto's v.l.n.r., midden: Nico Duyckers, medewerker, Willy Jeukens, bestuurslid, Jean Rethiero, medewerker; beneden: Willy Jeukens en Guil Wolfs, medewerker van de stichting.

Sedert 1990 wordt regelmatig, ca. 1 keer per twee jaar, onder auspiciën van de Historische Kring Land van Valkenburg en Heuvelland (opgericht in 1973) een contactdag georganiseerd. Op deze dag kunnen alle Zuid-Limburgse heemkunde-, historische- en archeologische werkgroepen/verenigingen met elkaar van gedachten wisselen over tal van aspecten: opbouwen archief, uitgeven blad, hoe foto's te conserveren, etc.

1991-1995

Achteraf

Vijftien jaar geschiedvorsing door een klein gezelschap enthousiastelingen ging niet in de koude kleren zitten. Steeds weer een nummer van Uit Eijsdens Verleden samenstellen en uitgeven, bij teruglopend kopie aanbod, bleek bepaald geen sinecure. Bij voortduring werd geprobeerd het bestuur uit te breiden en het aantal medewerkers te vergroten, maar alle pogingen mislukten. Dat werd als frustrerend ervaren.

Achteraf blijkt evenwel dat ook in deze periode de stichting haar bestaansrecht duidelijk heeft bewezen en haar verantwoordelijkheid daar waar de historie in het geding was niet verloochende. Vragen van contribuanten en de omgeving als: "Wanneer komt het nieuwe boekje uit?" en "Hebben jullie een foto van...?" stimuleerden ons, hoewel ze soms drukkend waren, tot voortzetting van onze werkzaamheden.

Collectievorming

Contribuanten en anderen bleven de collecties van de stichting aanvullen met bidprentjes, foto's en krantenknipsels. De werkgroep Foto verzette veel werk om de bestaande collectie en de nieuw verworven aanwinsten te beschrijven.

Belangrijke aanwinsten

- Archief van de Missienaaikring (1928-ca. 1960), geschenk van Mej. J. Wolfs (1991);
- Krantenknipsels en foto's periode 1965-1969, geschenk erven pastoor Marcus, (1991);
- Vaandel van de Eijsdense R.K. Werkliedenvereniging (1991)[iii];
- B. Grothues, Peusens, Genealogie van een familie Peusens uit Eijsden (1644-1994), Hoensbroek, 1994 (m.m.v. de Stichting Eijsdens Verleden);
- Mej. P. Thewissen, Eijsden 50 jaar bevrijd (1994)(m.m.v. de Stichting Eijsdens Verleden);
- Het omvangrijke archief (16 meter documenten, films en foto's) van de voormalige Zinkwit van Eijsden (1870-1982) (in permanente bruikleen ontvangen van de rechtsopvolger Union Minière Oxyde (Nederland) BV (1995)[iv].

Werkzaamheden

Het Limburgs Volkskundig Centrum, het latere Limburgs Museum voor Historie en Volkskunde te Venlo, organiseerde in mei 1992 een tentoonstelling over "Liefde en huwelijk in Limburg in de periode 1900-heden". Door de stichting werden bij diverse Eijsdenaren interviews met betrekking tot dit onderwerp afgenomen en er werd fotomateriaal beschikbaar gesteld.

De Kring Maastricht van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap hield haar voorjaarsexcursie in Eijsden en Sint Geertruid. De stichting verzorgde een lezing en een rondleiding door Eijsden (30 mei 1992).

In 1992 bleek de Eijsdense kademuur op het Bat dringend aan herstel toe. Door de aannemer was echter verzuimd de herstelwerkzaamheden conform de gebruikelijke restauratierichtlijnen uit te voeren, waardoor belangrijke elementen over het hoofd werden gezien. Door tussenkomst van de stichting werd dit alsnog op de juiste wijze aangepakt (1992).

De vondst van de vermeende 'missing link', een fossiele overgangsvorm tussen aap en mens, door Eijsdenaar Eugène Dubois in 1893 was 100 jaar later aanleiding voor een congres en een tentoonstelling te Leiden. Door de Stichting Ecology of Early Man werd bij gelegenheid daarvan, in nauwe samenwerking met de Stichting Eijsdens Verleden, tijdens een excursie Eijsden aangedaan. Op het geboortehuis van Dubois, Breusterstraat 16-18, werd een plaquette bevestigd om de herinnering aan deze wereldberoemde paleontoloog levend te houden[v].

In september 1994 werd in de gemeente Eijsden op grootse wijze feest gevierd bij gelegenheid van de vijftigste verjaardag van de bevrijding van de gemeente door de Amerikanen. In samenwerking met de Stichting Eijsden 50 jaar bevrijd en de Stichting Grueles werd een fototentoonstelling ingericht in het voormalige Dominikanerklooster te Rijckholt. Ook werd een herdenkingsboekje samengesteld. Bij deze gelegenheid werden enige oudstrijders gehuldigd. Later zou de verkenningseenheid waartoe de bevrijders behoorden, geëerd worden met een straatnaam in Mesch. Op advies van de stichting werd de straat de Red Horsestraat genoemd.

Vaker adviseerde de stichting bij straatnaamgeving. Bijvoorbeeld de benaming Schoolhof voor de woningen op de plaats van de jongensschool aan de Breusterstraat.

Toen de gemeente het plan opvatte om de Vroenhof te verfraaien was de stichting vertegenwoordigd in de werkgroep Herinrichting Vroenhof die de gemeente moest adviseren. Op instigatie

1994. De heer H. Guislain (links op de foto), manager bij Union Minière en zelf lid van een heemkundevereniging in zijn woonplaats Leuven, maakte de Stichting Eijsdens Verleden attent op het bijna verloren archief van de voormalige Zinkwit. Hij hielp de stichting waar hij kon bij het redden van het archief. Op de foto is men druk bezig met het sorteren, beschrijven en verpakken van het materiaal. V.l.n.r.: de heer H. Guislain, en de bestuursleden René Huijnen, Willy Jeukens, Henk Boersma en Hans van Hall.

van de stichting werd tevens nog een bodemonderzoek verricht (1997) om sporen uit het verleden veilig te stellen, zeker nadat duidelijk was geworden dat de Vroenhof van een asfaltlaag zou worden voorzien.

Zinkwitarchief gered

In het najaar van 1994 kwam tijdens een opruimactie op de bedrijfsterreinen van Union Minière Oxyde Nederland BV, de rechtsopvolger van "de Zinkwit" te Eijsden, achter een dichtgeroeste kluisdeur een immense berg documenten, foto's en films te voorschijn. De oudste stukken van het zwaar verwaarloosde archief gingen terug tot ver in de 19de eeuw. In nauwe samenwerking met het management, dat de historische betekenis van het materiaal op volle waarde wist te schatten, en direct contact zocht met de stichting, kon het archief worden gered. Op grond van archivistische principes werd het papieren materiaal geschoond, beschreven en zuurvrij verpakt in liefst 82 dozen. Voor de conservering van het foto- en filmmateriaal werd de Stichting Film en Wetenschap in Amsterdam ingeschakeld. Op 24 maart 1995 werd het archief overgedragen aan de stichting, die ten behoeve van de opslag drie groot formaat archiefkasten had aangeschaft. Om het archief onder de beste omstandigheden te bewaren, om de toegankelijkheid voor onderzoekers te vergroten en om deskundig onderzoek te stimuleren, werd in 2000 een overeenkomst gesloten met het Sociaal Historisch Centrum te Maastricht om het archief in bruikleen bij hen onder te brengen.

Bij gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Zinkwit verzorgde de stichting een kleine fototentoonstelling. Ook werd de film die zich in het Zinkwitarchief bevond op 15 en 16 december 1995 getoond.

Uit Eijsdens Verleden

Van 8 mei tot en met 26 mei 1991 organiseerde de Stichting Petrus Wolfs in de raadszaal van het gemeentehuis van Eijsden een tentoonstelling van schilderwerken van de in Eijsden gewoond hebbende kunstenares Nettie Steijns-Bromberg (1920-1990). In samenwerking met genoemde stichting en de Stichting Nettie Steijns-Bromberg (Den Haag) werd een dubbelnummer, gedeeltelijk in kleur, van Uit Eijsdens Verleden, aan haar gewijd[34].

Met ingang van nummer 55 (1991) begon een interessante artikelenreeks onder de titel Bij ons thuis van de Eijsdense pastoor P.J.M. Wolfs (1899-1958). Hij beschrijft daarin het leven in een gezin uit het begin van de twintigste eeuw[35]. Van 17 december 1993 tot en met 3 januari 1994 was de Eijsdense raadszaal andermaal gevuld met schilderijen. Nu van Sjef Hutschemakers (1921), die van 1964 tot in 1974 in Eijsden woonde en werkte. De organisatie was in handen van de Stichting Petrus Wolfs. In samenwerking met deze stichting werd in de reeks Uit Eijsdens Verleden een dubbel nummer, gedeeltelijk in kleur, uitgegeven over leven en werk van Sjef Hutschemakers[36].

In 1994 werd het laatste deel van de 12-delige Kwartierstaat van H.J.L.M. Boersma, verschenen vanaf Uit Eijsdens Verleden nummer 1 (1977), gepubliceerd. In uitgebreide vooroudereeksen kwamen alle Eijsdense families in meer of mindere mate aan de orde.

Een artikel over Zoeaven in Uit Eijsdens Verleden leidde tot een optreden van de auteur in een programma van Radio Limburg, 16 augustus 1995[37].

In 1993 verscheen een uitgebreide auteursindex, rubriekenlijst en klapper op de inhoud van de nummers 1 tot en met 60 (1977-1992) van Uit Eijsdens Verleden. Daarmee kwam een mooi instrument beschikbaar om de 1600 pagina's Uit Eijsdens Verleden meer toegankelijk te maken. Door een zorgvuldig financieel beleid kon dit extra nummer gratis worden aangeboden aan de contribuanten van de Stichting[38].

1991. Werklunch in Bunnik. De redactie heeft in totaal vijf kunstuitgaven verzorgd over met Eijsden verbonden schilders. Zulke uitgaven vergen meestal meer van de redactie dan andere. Voor het boek over Nettie Bromberg werd samengewerkt met de Stichting Nettie Bromberg die het werk van de overleden kunstenares beheert. Op de foto redactielid en bestuurslid Willy Jeukens (links) aan tafel met bestuursleden van de Stichting Nettie Bromberg, tijdens een onderbreking van de redactiebesprekingen in Bunnik over het uitgeven van het boek.

Bestuurlijke aangelegenheden

1991: uitbreiding bestuur met de heer P.J.M.A. Jeukens.
1991: overlijden van medeoprichter en erebestuurslid de heer J.A.D. Eyck[39].
1991: mevrouw J. Henquet bedankt als bestuurslid.
1992: mevrouw M. Wijnands-van Someren bedankt als bestuurslid.
1992: mevrouw C. Frijns-Warnaar bedankt als bestuurslid.
1994: mevrouw L.M.A.L. Reintjens-Jacobs wordt benoemd tot erebestuurslid.
1995: overlijden van medeoprichter, bestuurslid en oud-voorzitter de heer J.Ch.L.G. Warnier[40].
1995: uitbreiding bestuur met de heer G.A.L.J. Schroen.

1996-2000, met nieuwe energie vooruit

Een frisse wind

De collecties van de stichting bleven alsmaar groeien en de kelderruimten waarin de stichting sedert 1984 onderdak vond, waren toe aan een opknapbeurt. Er werd besloten om de collecties op te schonen en de ruimten opnieuw in te richten. Het eerste is in belangrijke mate gebeurd: het archief van de stichting werd op orde gebracht en alle collecties werden opgeborgen in zuurvrije mappen en archiefdozen, de bidprentjes werden gealfabetiseerd, de tijdschriften ingebonden, het boekenbestand beschreven en het grootste gedeelte van de foto's gedigitaliseerd opgeslagen. Het inscannen en beschrijven van de tot ca. 6000 exemplaren uitgegroeide fotocollectie gaat nog steeds voort. Dit digitaliseren was alleen mogelijk door belangrijke subsidies van de gemeente en het Prins Bernhard Cultuurfonds waarmee een computer aangeschaft kon worden. Het opknappen van de werk- en opslagruimten liep tot nog toe minder voorspoedig.

Al deze activiteiten waren mogelijk doordat zich een aantal nieuwe bestuursleden en medewerkers aan de stichting had verbonden. Er werd weer een vaste werkavond ingesteld om samen te werken aan het ontrafelen van de Eijsdense historie, de werkgroepen werd nieuw leven ingeblazen en de medewerkers kregen weer de aandacht die ze verdienden. Aan de bestuursleden werd regelmatig een leesmap ter beschikking gesteld met de meest recente literatuur.

De stichting trad ook meer naar buiten om haar bekendheid te vergroten. Zo werd weer een stand ingericht op de Diepstraatfeesten (1999, 2000) en werden tal van rondleidingen en lezingen gegeven aan Eijsdenaren en aan mensen van ver daarbuiten. Zonder volledig te willen zijn: 21 september 1996, rondleiding bij gelegenheid van Gemeentedag; 28 maart 1998, lezing en rondleiding voor de Nederlandse Genealogische Vereniging afdeling Zuid-Limburg; 18 oktober 1998, kleine fototentoonstelling bij gelegenheid van een wandelkunstroute georganiseerd door de Stichting Petrus Wolfs; 16 maart 1999, lezing en fotomanifestatie LVB te Eijsden; september 1999, medewerking verleend aan fototentoonstelling in basisschool de Cramignon; 14 september 1999, rondleiding LVB afdeling Eijsden; 1 oktober 1999, rondleiding beschikbaar gesteld voor Dag van de Ouderen; 24 oktober 1999, rondleiding door kerk van Eijsden bij gelegenheid van Nationale Monumentendag; 27 mei 2000, rondleiding voor deelnemers Heemschutdag Limburg; 31 mei 2000, rondleiding Werkgroep Gezond Heuvelland en op 17 juni 2000, rondleiding familieleden van de leden van de Nationale Reserve bij gelegenheid van hun inzwering te Eijsden.

Op 13 juli 2000 zond de E.O. een drie uur durend radioprogramma uit over het Eijsdense dorpsleven, waaronder de bronk, in het verleden en het heden en de verwevenheid van het geloof daarmee. De stichting leverde hieraan een bijdrage.

Belangrijke aanwinsten

- Apotheek, meubilair en inventaris, van dokter R. Pinckers, voormalig huisarts te Eijsden in bruikleen ontvangen, (1996);
- Collectie bidprentjes, geschenk erven van de heer T. Spauwen (1996);
- Collectie klassenboeken voormalige jongensschool aan de Breusterstraat (1931-1964), geschonken door de heer Keulen, directeur van basisschool de Cramignon)(1996);
- Collectie krantenknipsels (1975-1980), geschonken door H.J.L.M. Boersma (1997);
- Collectie foto's gebruikt bij de samenstelling van de uitgave 100 jaar boek (Jonkheid van Breust), 1896-1996, schenking bestuur jonkheid van Breust (1997);
- A.P.L. Paquaij, Geboren, gehuwd en/of overleden in Breust, Eijsden, Gronsveld, Heugem, Mesch, Oost, Sint Geertruid c.a. in de periode 1600-1900, Eijsden (1997), uitgave van de Stichting Eijsdens Verleden;
- Henk Boersma en Jean Martens: Van aw nao blauw, 125 jaar Koninklijke Oude Harmonie van Eijsden (1874-1999), Eijsden (1999).

Apotheek Pinckers

In 1996 kreeg de stichting de complete apotheek (meubilair en inventaris) van dokter R. Pinckers, voormalig huisarts aan de Wilhelminastraat te Eijsden, in bruikleen. De apotheek, waarvan delen afkomstig zijn van de apotheek van apotheker-burgemeester Jean Joseph Balthasar Dubois (1832-1893), de vader van Eugène Dubois, werd tijdelijk opgeslagen in de kelder van het gemeentehuis, in afwachting van restauratie en wederopbouw in een daartoe geschikte ruimte. Ondanks vele pogingen daartoe wist de stichting geen ruimte te vinden. Gelukkig kon de Stichting Grueles, die een museumruimte exploiteert, en deskundige vakmensen onder zijn leden telt, de restauratie en tentoonstelling voor haar rekening nemen. Na een vakkundige restauratie was de apotheek bij gelegenheid van het Museumweekend 2000 voor het publiek te bezichtigen[1].

Uit Eijsdens Verleden

Zoals gebruikelijk werd veel aandacht besteed aan het periodiek Uit Eijsdens Verleden. Met ingang van nr. 71 (1996) werd de lay-out verzorgd door mej. J. Huijnen. Zij koos voor omslagen in wisselende kleuren en een driekolommenopmaak

Bij gelegenheid van de door de Stichting Petrus Wolfs georganiseerde expositie, 17-25 mei 1997, Jopie Roosenburg-Goudriaan (1913-1996), schilderes van het Maasdal, in de raadszaal van het gemeentehuis van Eijsden werd een dubbelnummer van Uit Eijsdens Verleden aan deze kunstenares gewijd. Zij woonde en werkte van 1942 tot aan haar overlijden in 1996 op kasteel Oost[2].

1997, Jopie Roosenburg-Goudriaan, schilderes van het Maasdal. UEV nummer 74-75 is helemaal gewijd aan haar leven en werk.

1999. Rob Brouwers voor een van zijn schilderijen in zijn atelier in Voeren. Het tot nu toe laatste kunstnummer (UEV 81- 82, 1999) was aan hem en zijn schilderijen gewijd.

Een andere uitgave van de stichting werd samengesteld bij gelegenheid van de expositie Rob Brouwers, 40 jaar kunstschilder 1959-1999 in de raadszaal van het gemeentehuis, 12-24 mei 1999. Ook deze tentoonstelling werd georganiseerd door de Stichting Petrus Wolfs[43].

De overige nummers waren als gebruikelijk gevarieerd van inhoud, met foto's en historisch verantwoorde bijdragen over het verre verleden van Eijsden en over de meer recente geschiedenis. Bijzonder is zeker nummer 83 (1999) dat in zijn geheel gewijd is aan "de draad", de Duitse grensversperring in de Eerste Wereldoorlog, de Grote Oorlog, en de gevolgen die dat voor met name de Eijsdense bevolking heeft gehad.

Geboren, gehuwd en overleden

Met het verschijnen van het door de stichting uitgegeven 408 pagina's tellende boek Geboren, gehuwd en/of overleden in Breust, Eijsden, Gronsveld, Heugem, Mesch, Oost, Sint Geertruid c.a. in de periode 1600-1900, van de hand van Eijsdenaar A.P.L. Paquaij kwam een voorlopig einde aan het meer dan 10 jaar systematisch verzamelen en vastleggen van de personalia van bijna 50.000 (!) personen. Dit boek is een geweldig hulpmiddel voor hen die aan stamboomonderzoek doen. In besloten kring werden op 8 augustus 1997 de eerste exemplaren aangeboden aan de burgemeester van Eijsden en aan de samensteller. Het boek verscheen in een oplage van 600 exemplaren.

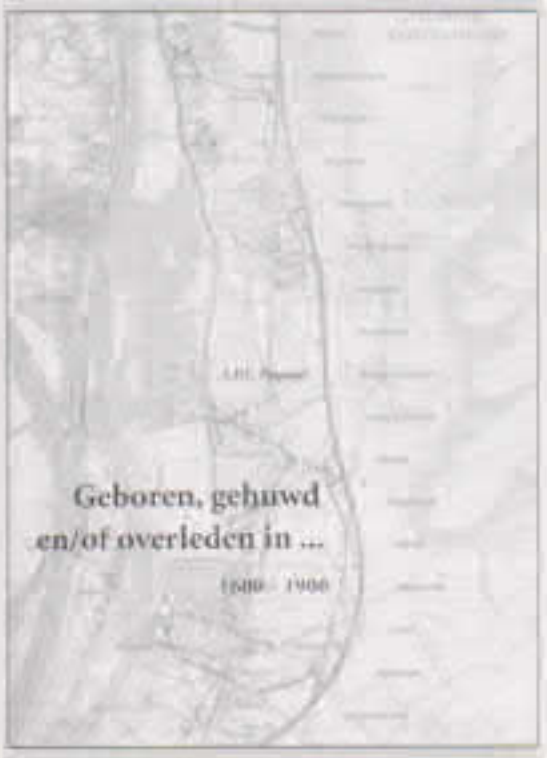

1997. Van bijna 50.000 personen uit Eijsden en omgeving vinden we de gegevens over hun geboorte, huwelijk of dood in de periode 1600 tot 1900 in dit omvangrijke boek van A.P.L. Paquay, verzorgd door de redactie en uitgegeven door de Stichting Eijsdens Verleden in 1997.

Bestuurlijke aangelegenheden

1996: overlijden van mevrouw L.M.A.L. Reintjens-Jacobs, medeoprichtster en erebestuurslid[44].
1996: de heer J.H.M.M. van Hall, bedankt als bestuurslid.
1996: de heer R.M.L.W. Boersma, medeoprichter en bestuurslid, bedankt als bestuurslid
1997: uitbreiding bestuur met de heer J-P.H.M. Piters.
1997: uitbreiding bestuur met de heer J.E.P. Piters.
1997: de heer H.J.G. Wijnands bedankt als bestuurslid en wordt benoemd tot erebestuurslid[45].
1997: de heer R.J.J. Huijnen treedt af als voorzitter. Hij wordt opgevolgd door de heer P.J.M.A. Jeukens.
1999: de heer P.J.M.A. Jeukens treedt af als voorzitter. Hij wordt opgevolgd door de heer H.J.L.M. Boersma.
1999: uitbreiding bestuur met de heer Ch.J.H. Dassen.

2000, jubileumjaar

Aan het jubileumjaar van de Stichting Eijsdens Verleden werd inhoud gegeven door het organiseren van een fototentoonstelling, van 14 tot 22 oktober 2000, in de raadszaal van het gemeentehuis. De tentoonstelling beoogde inzicht te geven in de vele activiteiten die de stichting gedurende haar bestaan heeft ontplooid. De tentoonstelling werd mede onder de aandacht gebracht door minitentoonstellingen in diverse etalages van Eijsdense ondernemers.

Aan de contribuanten van de stichting werd een gratis exemplaar verstrekt van de index op de nummers 61 tot en met 80 (1993-1999) van Uit Eijsdens Verleden. In dit extra nummer is ook een periodiseringtabel opgenomen van de nummers 1 tot en met 80 (1977-1999) van Uit Eijsdens Verleden. Met dit instrument werd de toegankelijkheid van het tijdschrift weer vergroot.

Henk Boersma

1 Een overzicht biedt J.A.D. Eijck, Literatuurlijst betreffende de historie der huidige gemeente Eijsden, omvattende: Breust, Eijsden, Oost en Mesch, Eijsden, 1974.
2 J.M. van de Venne, Geschiedenis van Heer, uitgegeven door het gemeentebestuur van Heer, 1957.
3 Akte verleden voor notaris H.Ch.M. van Slijpe te Eijsden.
4 Zie voor dit pand en het relaas dienaangaande Uit Eijsdens Verleden nr. 1 (1977), pag. 6-11. Het pand wordt bewoond door oud-bestuurslid de heer H. van Hall, die de herbouw mede mogelijk maakte.
5 De bedoelde klappers staan in het Rijksarchief Limburg te Maastricht in de studiezaal voor onderzoekers gereed.
6 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 11 (1980), pag. 16-21.
7 In Uit Eijsdens Verleden nr. 31 (1985) werd uitgebreid verslag gedaan van de werkzaamheden.
8 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 5 (1979).
9 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 9 (1980).
10 Voor een In Memoriam, zie Uit Eijsdens Verleden nr. 4 (1978), pag. 4.
11 Zie ook: Ursulinencomplex Eijsden, uitgave van de Gemeente Eijsden, Eijsden (1984)(m.m.v. de Stichting Eijsdens Verleden).
12 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 25 (1984), pag. 4-14. Met in kleur het nieuwe gemeentewapen.
13Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 13-14 (1981)
14 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 23-24 (1983). Zie ook Uit Eijsdens Verleden nr. 25 (1984), pag. 16-19.
15 De Kroniek van Eijsden werd begonnen door H.J.G. Wijnands (Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 21) (1983) en vanaf de Kroniek over 1986 voortgezet door H.J.L.M. Boersma (Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 77) (1998).
16 De betreffende cheque werd tijdens de bestuursvergadering van 26 mei 1982 door de heer J.J.A. Heetman overhandigd aan de Stichting. Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 18 (1982), pag. 3.
17 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 22 (1983), pag. 11-13.
18 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 21 (1983), pag. 11-13.
19 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 27-28 (1984), pag. 5-23. Voor de onthulling van de steen, zie Uit Eijsdens Verleden nr. 67 (1994), pag. 18.
20 Voor een In Memoriam, zie Uit Eijsdens Verleden nr. 15 (1981), pag. 4.
21 Voor een In Memoriam, zie Uit Eijsdens Verleden nr. 27-28 (1984), pag. 4.
22 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 53 (1991), pag. 10-11.
23 Voor een verslag van de opgravingen te Mesch zie Uit Eijsdens Verleden nr. 42 (1988), pag. 4-9.
24 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 34 (1986), pag. 3.
25 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 46-47 (1989), pag. 7-11.
26 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 46-47 (1989), pag. 3.
27 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 32 (1985), nr. 33 (1986), nr. 34 (1986) en nr. 35 (1986).
28 Zie voor presentatie Uit Eijsdens Verleden nr. 50 (1990), pag. 3.
29 R. de la Haye, Handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg, Maastricht 1987. Later bewerkt en herzien: R. de la Haye, Limburgse voorouders, Handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg, Maastricht 1994.
30 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 41 (1988).
31 Zie voor dit vaandel en de Werkliedenvereniging, Uit Eijsdens Verleden nr. 53 (1991), pag. 4-9.
32 Zie Uit Eijsdens Verleden nr. 68 (1995), pag. 7-11.
33 Bij gelegenheid van deze viering verscheen een prachtig (Engelstalig) gedenkboek van Richard E. Leakey en L.Jan Slikkerveer, Man-ape ape-man, Leiden (1993), met veel fotomateriaal en wetenswaardigheden over Eugène Dubois.
34 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 58-59 (1992).
35 Zijn verhaal werd voor publicatie bewerkt en in 12 afleveringen geplaatst. Het laatste deel verscheen in Uit Eijsdens Verleden nr. 71 (1996).
36 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 63-64 (1993).
37 Het artikel verscheen in nummer 68 (1995), pag. 12-18.
38 Deze extra uitgave werd niet genummerd.
39 Voor een In Memoriam, zie Uit Eijsdens Verleden nr. 54 (1991), pag. 4.
40 Voor een In Memoriam, zie Uit Eijsdens Verleden nr. 68 (1995), pag. 6. Met name voor zijn werkzaamheden op het culturele vlak gedaan voor de Eijsdense gemeenschap werd hem op 6 december 1981 door Burgemeester en Wethouders van Eijsden, staande de bestuursvergadering, het genummerde en van een opdracht voorziene fotoboek Monumentaal Eijsden van P. Rutten (Eijsden z.j.), overhandigd (Zie: Uit Eijsdens Verleden nr. 16 van 1981, pag. 26).
41 Voor een beschrijving zie het periodiek Grueles 20e jaargang nr. 3 (2000).
42 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 74-75 (1997).
43 Het betreft Uit Eijsdens Verleden nr. 81-82 (1999).
44 Voor een In Memoriam, zie Uit Eijsdens Verleden nr. 73 (1996), pag. 5.
45 Op 19 april 2000 werd hij door het gemeentebestuur van Eijsden benoemd tot ereburger, mede vanwege zijn bijdrage aan de geschiedschrijving van Eijsden. Hij ontving de eremedaille in goud met bijbehorende oorkonde.

Bestuursleden Stichting Eijsdens Verleden (1975-2000)(chronologisch)

Mevr. J.M.C. Theunissen (1908-1984), medeoprichtster, bestuurslid 1975-1983, erebestuurslid (1983).
Mevr. L.M.A.L. Reintjens-Jacobs (1909-1996), medeoprichtster, bestuurslid 1975-1994, erebestuurslid (1994).
De heer J.Ch.L.G. Warnier ('de sjoalmêester')(1909-1993), medeoprichter, bestuurslid 1975-1995, voorzitter 1975-1982.
De heer J.J.P. Piters (1918-1981), medeoprichter, bestuurslid 1975-1981, penningmeester 1978-1981.
De heer J.J.M. Reintjens (1919-1978), medeoprichter, bestuurslid 1975-1978, penningmeester 1975-1978.
De heer J.A.D. Eyck (1921-1991), medeoprichter, bestuurslid 1975-1983, erebestuurslid (1983).
De heer R.J.J. Huijnen, medeoprichter, bestuurslid 1975-heden, voorzitter 1982-1997.
De heer P.J.M. Rutten, medeoprichter, bestuurslid 1975-1989.
De heer R.M.L.W. Boersma, medeoprichter, bestuurslid 1975-1996, secretaris 1977-1987.
De heer J.A. Wiersma, medeoprichter, bestuurslid 1975-1982.
De heer H.J.L.M. Boersma, medeoprichter, bestuurslid 1975-heden, secretaris 1975-1977 en 1993-1999, voorzitter 1999-heden.
De heer J.H.M.M. van Hall, bestuurslid 1977-1996.
De heer W.F.M. Jeukens, bestuurslid 1979-heden.
Mevr. J. Henquet, bestuurslid 1980-1991, penningmeester 1981-1983.
De heer H.J.G. Wijnands, bestuurslid 1982-1997, penningmeester 1984-1997, erebestuurslid (1997).
De heer P. Paquay, bestuurslid 1983-1985.
Mevr. M. Wijnands-van Someren, bestuurslid 1985-1992, secretaris 1987-1992.
Mevr. C. Frijns-Warnaar, bestuurslid 1990-1992.
De heer P.J.M.A. Jeukens, bestuurslid 1991-heden, voorzitter 1997-1999.
De heer G.A.L.J. Schroen, bestuurslid 1995-heden.
De heer J-P.H.M. Piters, bestuurslid 1997-heden, secretaris 1999-heden.
De heer J.E.P. Piters, bestuurslid 1997-heden, penningmeester 1997-heden.
De heer Ch.J.H. Dassen, bestuurslid 1999-heden.

Huidige bestuursleden van de Stichting Eijsdens Verleden (2000)(alfabetisch)

De heer H.J.L.M Boersma (voorzitter).
De heer Ch.J.H. Dassen.
De heer R.J.J. Huijnen.
De heer P.J.M.A. Jeukens.
De heer W.F.M. Jeukens.
De heer J-P.H.M. Piters (secretaris).
De heer J.E.P. Piters (penningmeester).
De heer G.A.L.J. Schroen.

Gewezen medewerkers van de Stichting Eijsdens Verleden 1975-2000 (alfabetisch)

De heer H. Corsius.
Mevr. M. van der Cruijs-Gillissen.
De heer N. Duijckers.
De heer H. Feijs.
Mevr. C. Frijns-Warnaar (later bestuurslid).
Mevr. R. Huijnen.
Mevr. M. Maas-Brennenraedts.
De heer J. Rethero.
De heer G.A.L.J Schroen (thans bestuurslid).
Mevr. A. Spauwen-Lucassen.
De heer H. Warnier.
Mevr. M. Warnier-Puts.
De heer J. Wijnans.
De heer J. Wilmes.

Huidige medewerkers van de Stichting Eijsdens Verleden (2000) (alfabetisch)

Mej. J. Huijnen (lay-out).
Mevr. T. Jacobs-Maas (redactie).
De heer B. Pachen (wegkruisen).
De heer H. Pasmans (fotogroep).
De heer E. Piters (beheer collecties).
De heer J. Piters (nader te bepalen).
Mevr. C. Vaes (fotogroep).
De heer G. Wolfs (fotogroep).
Mevr. C. Wolfs-Reintjens (fotogroep).

Stichting Eijsdens Verleden

Secretariaat:
Postbus 72, 6245 ZH Eijsden
Tel: 043-4092678 of 043-4093861

Bankrelaties:

Rabobank,	nr. 11.50.96.590
ABN-AMRO,	nr. 57.62.18.952
SNS Bank,	nr. 87.90.14.369
Postbank,	nr. 56.83.530

Wilt u het werk van de stichting financieel steunen, dan kunt u dit doen door een bedrag te storten of over te schrijven op een van bovenstaande rekeningen, onder vermelding van naam en adres. Bij een minimale bijdrage van f 25,- per kalenderjaar ontvangt u de driemaandelijkse uitgave "Uit Eijsden Verleden" gratis. Losse verkoop: enkel nummer f7,50, dubbelnummer f15,- te koop bij sigarenmagazijn T. Pachen, Wilhelminastraat 70, Eijsden

Overname van artikelen of afbeeldingen is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.